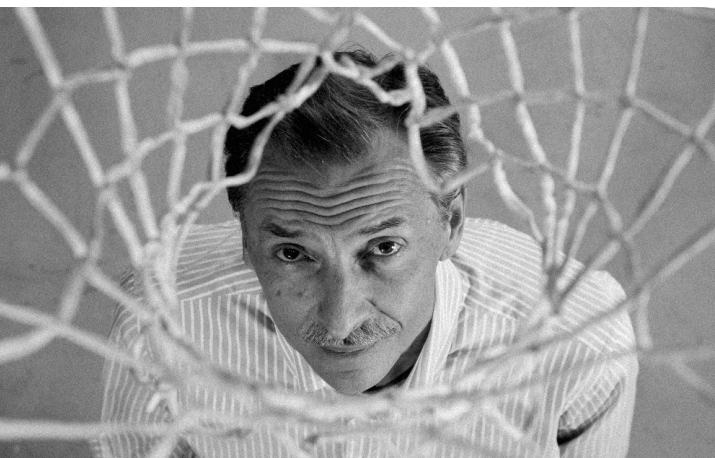

Jaša Lorenčič

POSLEDNJI »NAJ KOMENTATOR«?

MIHA ŽIBRAT | FOTO RTV SLOVENIJA

»Na vrsti je Španka Blanca Fernández Ochoa.« – Miha Žibrat

Takih ne delajo več. Ne, popravek. Takih ne delamo več. Ne moremo. Ker jih skoraj ne gledamo več, kakor smo jih nekdaj gledali in poslušali. Kajti niti šport, ta zadnja »monokulturna« izkušnja, ko (še) postanemo prva oseba množine, skoraj ni več, kar je bil. Skoraj. Kajti vsake toliko. Smo. Prva oseba množine. Ampak to je sila, sila redko. Če ni več, kar je bil, kaj potem zdaj šport na slovenskih televizijah (še) je?

PO MOJI URI ...

Ko se je junija nenadno poslovil Miha Žibrat (1952–2022), dolgoletni novinar, reporter in urednik na Televiziji Slovenija, se je nadaljeval in stopnjeval začetek konca klasične športnokomentatorske ere v Sloveniji. Tiste ere, v kateri so reporterji »stare šole« celo definirali posamezne športe in panoge. Era je, kot se je dalo brati v številnih pietetnih poklonih Žibratu, postala nostalgija za časom, ko so se v kolektivno zavest najširšega gledalstva, ki je sicer iz spomina naštevalo tudi številne (jugoslovanske) predhodnike, še vtisnile izjave tipa »po moji uri« (Ivo Milovanović), »Laković za triiiii« (Žibrat) ali »pa nova očala imam« (Andrej Stare).

Žibrata je vselej odlikoval uglašen, poznavalski, zborni, preudarni, za današnje čase domala gosposki slog. Še takrat, ko se je v prenosu na Eurobasketu 2007 šokantno spozabil z izjavo, »Pietrusa je pa zdaj treba kar na gobec«, mu tega ni šlo

zameriti. Pokazal je, zgolj enkrat samkrat, kako zelo mar mu je bilo zlasti za košarko, ko se je tudi skozi njegov preudarni glas, v katerem je bilo vedno nekaj ubije-te-na-koncu upanja, boleče zdelo, da medalje slovenska košarkarska reprezentanca nikdar ne bo dočakala.

AVTOMATSKI PRIMAT

Predvsem pa je poosebljal in še bolj podaljševal čas, ko je še bilo »samoumevno«, da (naj)večje dogodke – zaradi kombinacije pozno uvedene konkurence in RTV prispevka – prenaša Televizija Slovenija, zlasti kadar so zraven slovenski športniki. V opusu osmih poletnih in sedmih zimskih olimpijskih iger je Žibrat že in še ujel (post)tranzicijsko obdobje, ko (R)TV Slovenija že dobro desetletje ni imela več avtomatskega primata (če odštejemo zimske športe, ki so kolumna zase).

Za olimpijske igre primat za zdaj še ima, kar se je toliko bolj pokazalo v »super olimpijskem polletju«, ko so se zvrstile za Slovenijo izredno uspešne in posledično rekordno gledane igre v Tokiu (2021) in Pekingu (2022). Je pa Žibrat, kakor vsi drugi, največji uspeh slovenske košarke z zlatom v Carigradu leta 2017 lahko spremljal na Kanalu A. Tekme je čustveno komentiral njegov nekdanji sokomentator in sprva tudi neke vrste interni »rival«, Peter Vilfan. Njun slog je (bil) precej različen, njune razlike opazne in odmevne.

KAVČ SELEKTORJI

Ko sem leta 2010 na *Večeru* sodeloval v akciji »Naj komentator«, v kateri sem intervjuval širši nabor slovenskih športnih komentatorjev, se je »tekmovanje« dobrim namenom navkljub naposled bolj ali manj zreduciralo na – okus. Saj po svoje bi kaj takega morali pričakovati. Vsakega lahko zanese, da se prelevi v

(kavč) selektorja, in podobno je tudi s komentiranjem. Vsi imamo slej ko prej mnenje in marsikdo preko prsta oceni, da ve več in da bi to znal povedati bolje. Karkoli »bolje« že pomeni.

Učbenika, kako komentirati prenose, ni. So le različni pristopi. Ko se je v Sloveniji prvič primerilo, da nacionalka nečesa (naj) večjega »samoumevnega« ni več prenašala, je bilo po tedanjih ocenah še prezgodaj. Bilo je poleti 2002 ter svetovno prvenstvo v nogometu v Južni Koreji in na Japonskem, ko se je v slovenski nogometni reprezentanci povrh zgodila neslavna »Šmarna gora«. Prva priložnost za novo generacijo, delno mlajšo delno bolj moderno, je izpadla zamujeno, nepripravljeno in presveče za dotlej še uveljavljeno »mono« gledalsko izkušnjo. Kot da na konkurenco še nis(m)o bili pripravljeni. Z oceno, da je formula ena z Miranom Ališičem, ki je tako kot Goran Obrez začel na TV Slovenija v časih, ko je to bila edina možnost, na Pop TV pač dovolj.

NA »KONKURENCO« NEPRIPRAVLJENI

Slovenski TV gledalci niso bili pripravljeni – in niti niso mogli biti – ne na selitev ne na eksplozijo prenosov. Zlasti v primeru najbolj popularnega športa: nogometa. Tako se je zgodilo, da je pravice dobila še TV3, ki je prenašala Euro 2008. Sicer pa se je krepila ponudba z angleško ligo, ko je ta zlagoma začela spreminjati ves nogomet, v Sloveniji sprva na (če se je še kdo spomni) Prvi TV. Ko se je začela seliti (in deliti) še liga prvakov in je nastala še prva slovenska športna televizija Šport TV, zatem pa je v Slovenijo prodrli mednarodni konglomerat Sportklub ter za povrh lani še Arena TV, ki je pospešila ekskluzivo vsebin, vezanih na operaterje, je »monokultura« skoraj dokončno razpadla.

Tanjše ko so postajale televizije, širša je postala ponudba. In hkrati ožja, kar je komentatorje in vsebinsko dojetje prenosov začelo tiščati v mehurčke. V primeru odkupov pravic nekaterih tekmovalcev – denimo tekme slovenske nogometne reprezentance ali večji del tekem slovenskega nogometnega prvenstva – se je začelo dogajati, da že dva sosedata nista mogla gledati iste tekme, saj sta Sportklub in Arena TV ekskluzivno vezana na določenega operaterja.

Gnev se je pokazal zlasti ob tekmah slovenske nogometne reprezentance v ligi narodov, ki jo prenaša Sportklub (ta ima tudi pravice za Prvo ligo Telemach, kjer bizarno pravico do prvega izbora odstopi konkurenčnemu Šport TV-ju, dostopnemu v vseh shemah), ko se je prvič zgodilo, da smo imeli dva komentatorja, pri čemer ne prvi ne drugi ni bil strokovni komentator: Goran in Dejan Obrez.

»LEGENDARNOST« KOMAJ ŠE MOGOČA

Ocenjevanje komentatorjev bo vedno padlo v kategorijo subjektivne presoje. Po domače: okusa. Najboljši tak primer je Andrej Stare, za katerega ni težko zgrešiti, da mu je prav zaradi dolgoletnega staža in renomeja dovoljeno precej več – povrh na nacionalki –, kakor bi bilo komu drugemu. Stare, ikona Planice in atletike, ima tako strastne oboževalce kot zagrizene nasprotnike in je tudi zato šel, tako ali drugače, med legende. Blizu temu je bil Ivo Milovanović, ki se je vmes posvetil tudi mentorstvu (Sportklub) in vneto branil svoj pristop, ki mu je (naj)bolje uspeval v rokometu; v njem je doživel tudi najbolj ikoničen moment kariere, ko mu je, objokanemu, v objem ob slovesu rokometashev skočil še takratni premier Miro Cerar.

Če smo nekdanj nekako stereotipno delili sloge in jih prepoznavali, občasno pa z zgledi iz tujine (Hrvaška, Avstrija, Italija, Anglija) kritično soočali domače komentatorje, je zdaj predvsem poplava prenosov tisto, kar celo onemogoča prepoznaven »slog«. Ne stil sam po sebi, temveč »legendarnost« zmanjšuje prevelika ponudba. Izjema bo osta(ja)la TV Slovenija, dokler bo prenašala olimpijske igre. Takrat se pač pričakuje največ, kar je v primeru košarke lahko (kot lekcijo) spoznal Miha Mišič ali (kot nagrado) Marjan Fortin.

SO LEGENDE DANES ŠE MOGOČE? SO, A TEŽKO

Zakaj? Mešanica, glavna razloga pa sta, kakopak, RTV prispevek in bogata dediščina. Še zdaj velja, da kadar TV Slovenija v prenose vложи vse, kar premore in zna, je praktično neprekosljiva. Najboljši tak primer je, povrh prav ob meteornem vzponu Primoža Rogliča in Tadeja Pogačarja, pokrivanje kolesarstva in njegove krone: Dirke po Franciji. Prav tak pristop, poosebljen v Tomažu Kovšci, Martinu Hvastji, Davidu Črmelju, Mihi Mišiču ter kamermanih in montažerjih, je domala najboljše, kar lahko slovenske televizije ponudijo. Ko se srečata vrhunska vsebina in produkcija.

Žal pa je to pri nas, tudi zavoljo pomanjkanja TV oddaj, prej izjema. Skoraj stvar entuziazma. Saj ta je v športu pač vedno več ali manj nujen. Ampak v tem trenutku so legendarni prenosi možni le izjemoma. Pa ne zaradi talenta in uspehov slovenskih športnikov. Ti so včasih skoraj še »predobri«. Kar manjka, je negovanje in še bolj spoštovanje dediščine ter šele nato njeno posodabljanje. Če kdo, je to v času, ko »smo« poslednjega »naj komentatorja« najbrž že slišali, najbolje vedel Miha Žibrat.